

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 122 «КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ» ЯКОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НУС

Метою моніторингу було вивчення рівня задоволеності студентів, як споживачів освітніх послуг, якістю освітніх програм, а саме: змістовним наповненням програми, ефективністю викладання, забезпеченістю освітнього процесу матеріально-технічними та навчально-методичними ресурсами.

Моніторинг задоволеності здобувачів вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» проводився шляхом проведення on-line анкетування. Учасники анкетування – студенти 1-3 курсів з терміном навчання 3 роки та 10 місяців і студенти 1-2 курсів з терміном навчання 1 рік та 10 місяців денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Всього було опитано 75 студентів спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» у 2020 році.

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 43% респондентів оцінили як високий, 43% – достатньо, 10% – задовільно та 4% – незадовільно (рис. 1.).

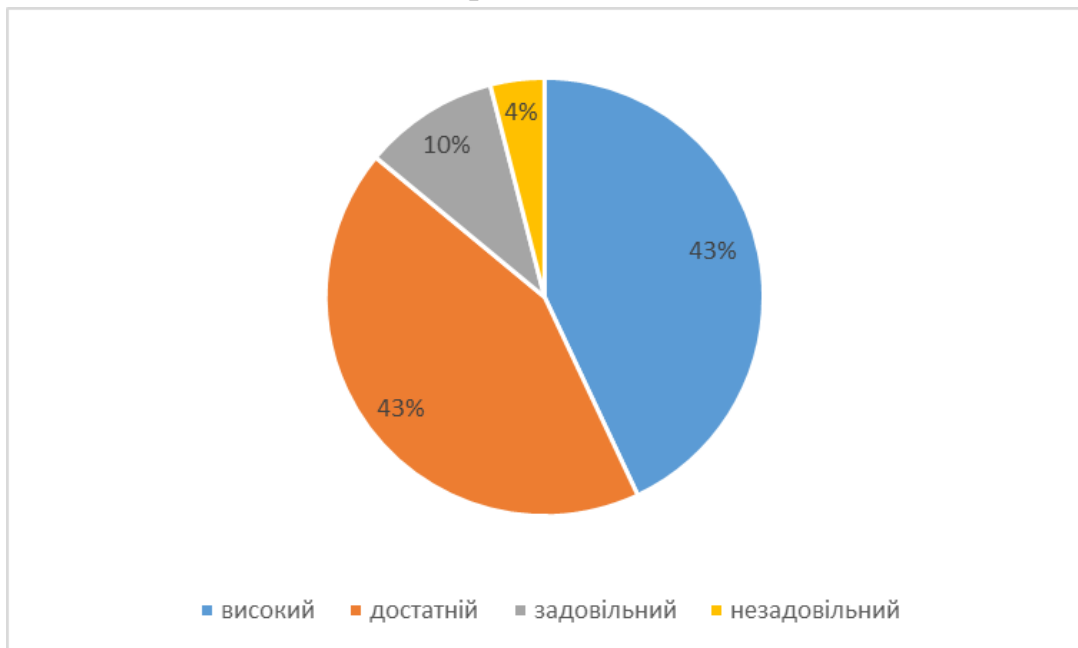

Рис.1. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг

Якісний показник задоволеності частників опитування складає 86%.

На питання анкети «Які проблеми, на Вашу думку, найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку. Узагальнені результати по другому питанню відображені у таблиці 1.

Таблиця 1

Які проблеми найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних

Перелік проблем	Кількість здобувачів, які позначили дану проблему	Відсоток
Особиста неорганізованість;	23	30,67%
Необхідність поєднання роботи і навчання;	13	17,33%
Незручний розклад;	13	17,33%
Відсутність такту педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін;	7	9,33%
Надмірний обсяг навчального навантаження;	6	8,00%
Власне розчарування в обраній спеціальності;	5	6,67%
Відсутність перспектив працевлаштування;	4	5,33%
Вплив з боку інших студентів, що перешкоджають прояву Ваших здібностей під час навчальних занять;	3	4,00%
Недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою;	1	1,33%

За результатами опитування перші три позиції отримали наступні проблеми: особиста неорганізованість (обрали 30,67% опитаних), необхідність поєднання роботи і навчання (17,33%), незручний розклад (17,33% опитаних).

На наступні питання анкети «Чи знаєте Ви, що Ваше навчання відбувається у відповідності до затвердженої освітньої програми?» та «Чи ознайомлені ви з цілями та змістом освітньої програми?» отримані наступні відповіді (рис.2).

Позитивним моментом є те, що 92% респондентів знають про основний документ, який регламентує процес їх навчання, та 93% – ознайомлені з цілями та змістом освітньо-професійної програми. Відповідно 8% і 7% опитуваних не знають, що навчання відбувається за освітньо-професійною програмою і не ознайомлені з цілями та змістом освітньо-професійної програми.

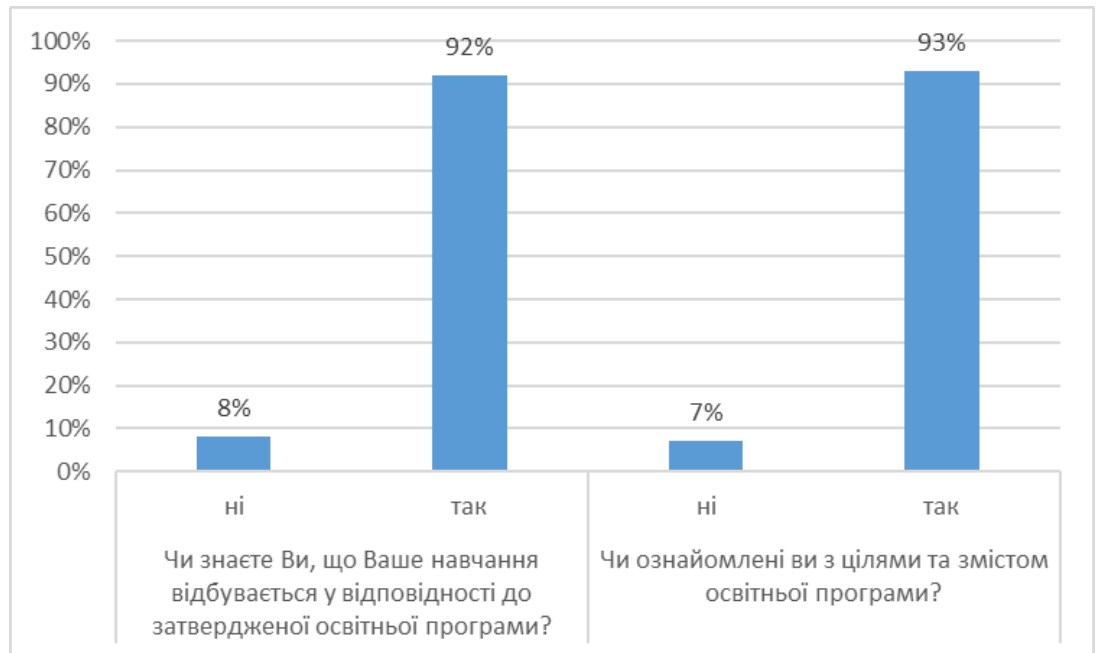

Рис. 2. Чи знаєте Ви, що навчаєтеся у відповідності до затвердженої освітньо-професійної програми та чи ознайомлені Ви з її цілями та змістом? (у відсотках)

З опитуваної кількості здобувачів вищої освіти 44% стверджують, що структура освітньо-професійної програми відповідає їхнім очікуванням, 50,0% – частково відповідає, 5% – не відповідає, 1% – важко відповісти на питання (рис.3).

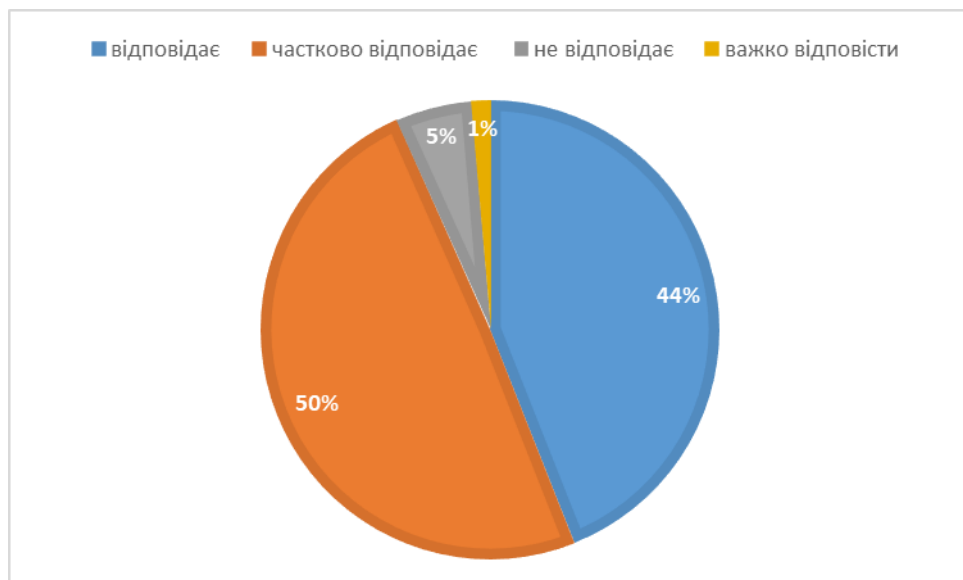

Рис.3. Чи відповідає структура освітньо-професійної програми Вашим очікуванням? (у відсотках)

Здобувачі вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» оцінювали ефективність методів і методику викладання дисциплін за обраною спеціальністю, а також рівень стимулювання їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності. Узагальнені відповіді представлені у табл. 2 та табл. 3.

62,67% здобувачів вищої освіти, які взяли участь в опитуванні, задоволені викладанням в повній мірі, 33,33% здобувачів посередньо оцінили методи викладання і навчання, незадоволені викладанням 4%.

Таблиця 2

Оцінка здобувачів вищої освіти ефективності методів викладання і навчання, які застосовуються на програмі

Варіанти відповіді	Результати опитування
Висока	62,67%
Середня	33,33%
Низька	4,00%

Таблиця 3

Рівень стимулювання здобувачів вищої освіти до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності.

Варіанти відповіді	Результати опитування
Високий	18 осіб (24,00%)
Достатній	44 осіб (58,67%)
Задовільний	11 осіб (14,67%)
Незадовільний	2 осіб (2,67%)

18 опитаних здобувачів вищої освіти (24%) вважають, що навчання високо стимулює їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності, 44 осіб (58,67%) оцінюють достатньо, 14,67% – 11 осіб зазначили, що рівень стимулювання до самоосвіти і науково-дослідницької діяльності задовільний, незадовільно оцінено – 2 осіб (2,67%).

Так як структура освітньо-професійної програми передбачає індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін, 86% опитуваних підтвердили можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для їх подальшого вивчення, 12% – не знають, що на спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» існує така можливість та 2% – не мають можливості вибору дисциплін. Узагальнені відповіді по питаннях наявності можливості та реалізації вільного вибору дисциплін представлені на рис.4.

Рис. 4. Наявність можливості та реалізації вільного вибору дисциплін (у відсотках)

На питання «Чи реалізовується за Вашою спеціальністю вільний вибір дисциплін?» 78,00% респондентів відповіли ствердно, 8,67% - про їх часткову реалізацію та 14,66% - заперечують реалізацію вільного вибору дисциплін.

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дає змогу визначити рівень студентського задоволення якістю викладання дисциплін та системи оцінювання.

Відповідаючи на питання з приводу видів аудиторних занять, які переважають у студентів, 41,3% опитуваних зазначили лекції, 21,4% – лабораторні заняття, 37,3% – практичні заняття.

Респондентам було запропоновано визначити результативність залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до викладання та організації освітнього процесу. Отримані за результатами анкетування дані дають змогу визначити, що в переважній більшості (93,33%) вважають це необхідною складовою організації освітнього процесу та бажають переймати досвід професіоналів-практиків безпосередньо в навчальному процесі, 6,67% – сумніваються в цьому, їм важко відповісти.

Також здобувачам було запропоновано визначити, яким чином вони дізнаються про форми контролю, порядок і критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (рис. 5).

Респонденти надавали інформацію щодо того, чи повідомляються студенти про процедури оцінювання заздалегідь. Процедури забезпечення якості для оцінювання передбачають, що студенти мають бути ознайомлені з існуючими методами оцінювання, критеріями та методами оцінювання, а також критеріями виставлення оцінок, що оприлюднені заздалегідь і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету). Дані, отримані за результатами анкетування, свідчать, що у переважній більшості (72%) викладач пояснює студентам методи і критерії оцінювання на початку курсу.

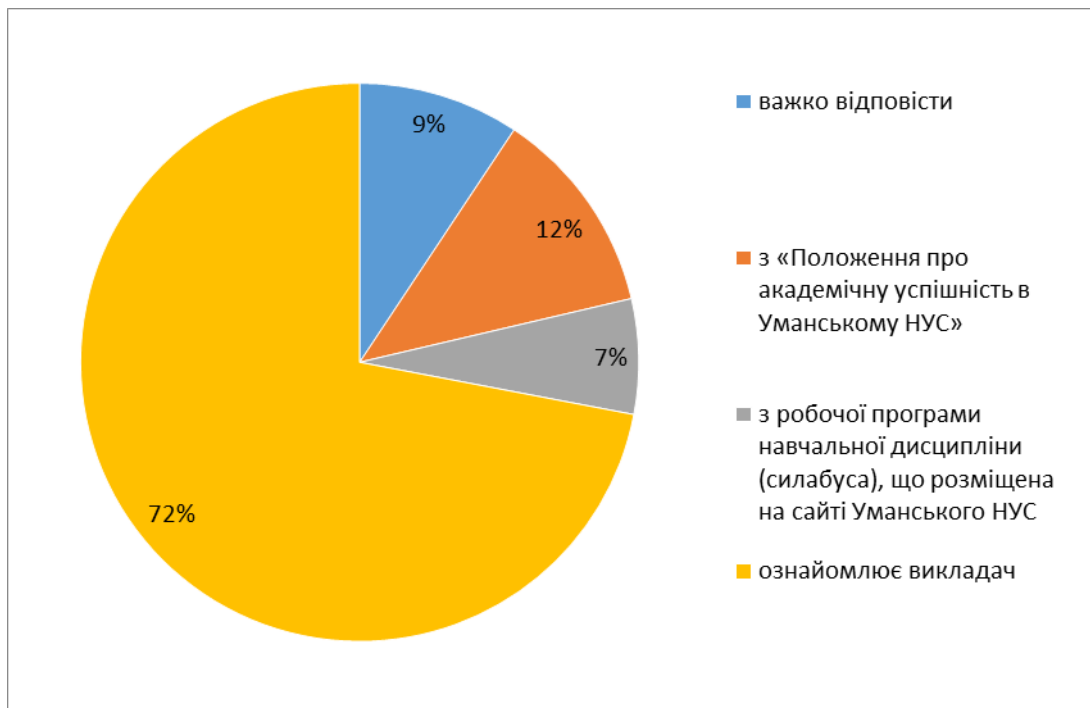

Рис. 5. Ознайомлення з формами контролю, порядком і критеріями оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (у відсотках)

З поміж всіх наявних способів контролю знань при проведенні екзамену 56% опитуваних найбільш об'єктивним вважають електронне тестування, 22,67% – комбінацію екзаменаційних питань і тестових завдань, 13,33% – розв'язання конкретних ситуацій, 5,33% – співбесіду та 2,67% – тестування (у письмовій формі) (рис. 6).

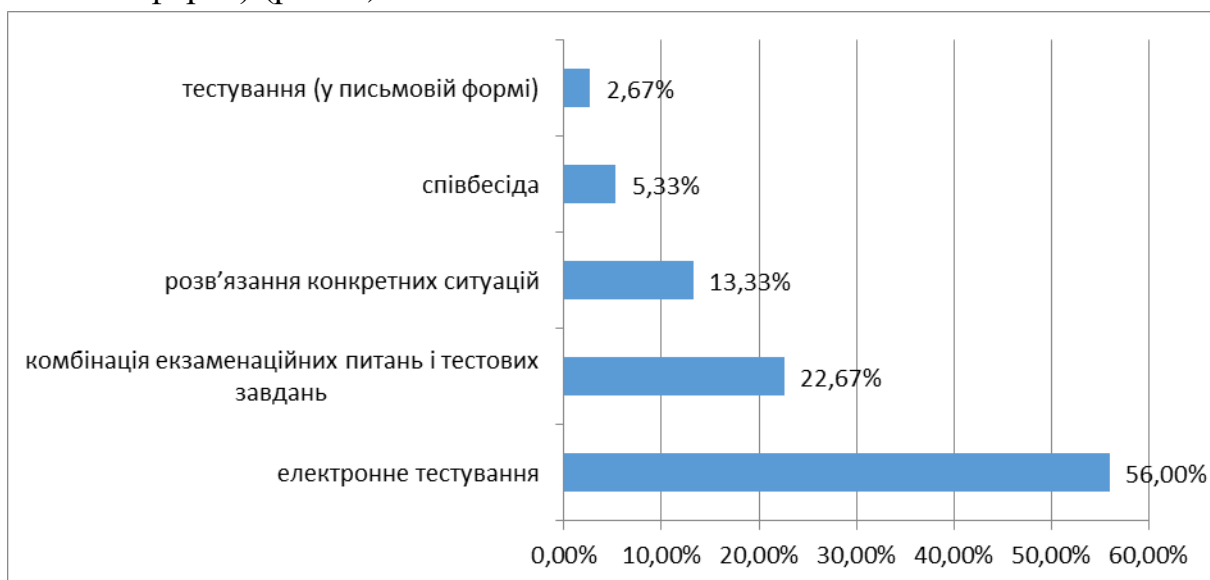

Рис. 6. Ознайомлення з формами контролю, порядком і критеріями оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (у відсотках)

Слід відмітити, достатній рівень чинної системи оцінювання результатів навчання студентів в університеті. На питання «Чи об'єктивна, на Вашу думку, чинна система оцінювання результатів навчання студентів в університеті?» 84%

опитуваних відповіли ствердно, 12% вважають чинну систему частково об'єктивною та 4% – необ'єктивною.

Щодо питання «Чи є у Вас можливість, при потребі, оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів?» більша половина опитуваних (68%) відповіла – «Так», 8% – не мають такої можливості з невідомих причин, 24% – не знають про таку можливість.

Освітньо-професійна програма та навчальний план по спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності.

Опитування здобувачів з цього питання (рис. 7) показує достатній рівень обсягу практичної підготовки 69,33%, частково задоволені обсягом практики 26,67% опитуваних, та 4% вважають, що практики зі спеціальності замало.

Аналогічні результати задоволеності здобувачами тих компетентностей, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки продемонстровано на (рис. 7).

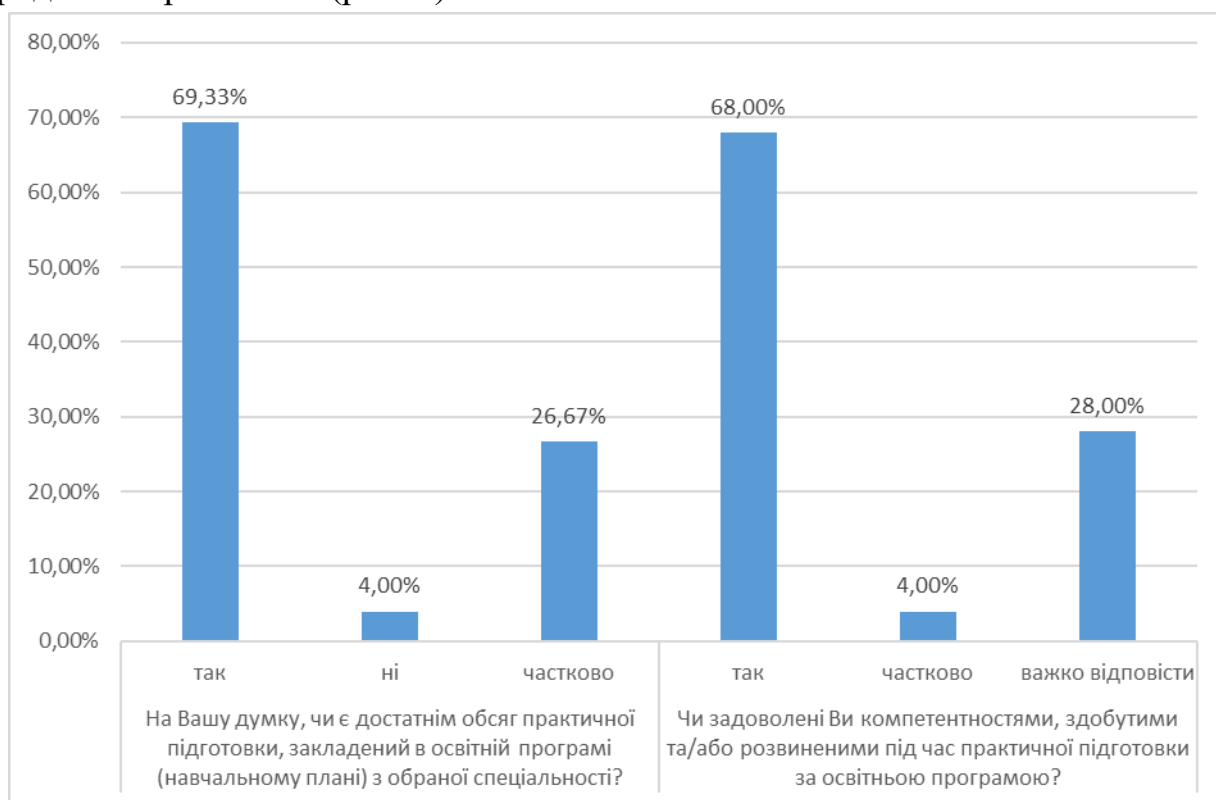

Рис.7. Обсяг практичної підготовки, закладений в навчальному плані спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» та задоволеність компетентностями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки? (у відсотках)

Моніторинг передбачає оцінку забезпеченості освітніх програм матеріально-технічними та навчально-методичними ресурсами. Здобувачі вищої освіти оцінювали: доступність та якість підручників, методичних вказівок,

конспектів лекцій тощо в електронній та друкованій формах; комп'ютерне забезпечення освітнього процесу.

Узагальнені результати опитування з питання «Чи доступні Вам підручники, методичні вказівки, конспекти лекцій тощо в електронній та друкованій формах?» та «Чи відповідає Вашим освітнім потребам комп'ютерне забезпечення освітнього процесу в Уманському НУС?» представлені у табл. 4., табл. 5.

Таблиця 4

Доступність здобувачам вищої освіти підручників, методичних вказівок, конспектів лекцій в електронній та друкованій формах

Варіанти відповіді	Результати опитування
Так	56 осіб (74,67%)
Частково	18 осіб (24%)
Важко відповісти	1 особа (1,33%)

Переважає більшість опитаних, а саме 56 осіб (74,67%) відповіли стверджено щодо доступності підручників, методичних вказівок, лекцій, 18 опитаних (24%) частково задоволені доступністю, 1 особі (1,33%) важко відповісти.

Більшість опитаних здобувачів вищої освіти – 71 особа (94,67%) задоволені комп'ютерним забезпеченням освітнього процесу, не в повній мірі задоволені – 4 здобувачів (5,33%). Результати наведені в табл. 5.

Таблиця 5

Відповідність освітнім потребам комп'ютерного забезпечення освітнього процесу в Уманському НУС

Варіанти відповіді	Результати опитування
Так	71 особа (94,67%)
Частково	4 осіб (5,33%)

Університет в свою чергу приділяє велику увагу якості навчальних ресурсів та відповідає за забезпечення ефективної та безперебійної роботи комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів Уманського НУС та їх розвиток до вимог користувачів.

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Відповідно на питання «Чи ознайомлені Ви із принципами академічної доброчесності?» 69,33% опитуваних ознайомлені з принципами, 24% – частково і 6,67% – не ознайомлені.

На питання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в Уманському НУС?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь з переліку (кількість виборів не обмежувалася). Узагальнені результати відображені на рис. 8.

Рис.8. Популяризація академічної доброчесності в Уманському НУС (у відсотках)

Узагальнюючи надані варіанти відповіді на це питання, можна зробити висновок, що популяризація академічної доброчесності ведеться через роз'яснювальну роботу серед студентів та викладачів – 52,4% опитаних, з Кодексу академічної доброчесності – 20%, проведення семінарів-тренінгів – 17,3%, важко відповісти – 10,3%

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань плагіату та корупції (рис.9).

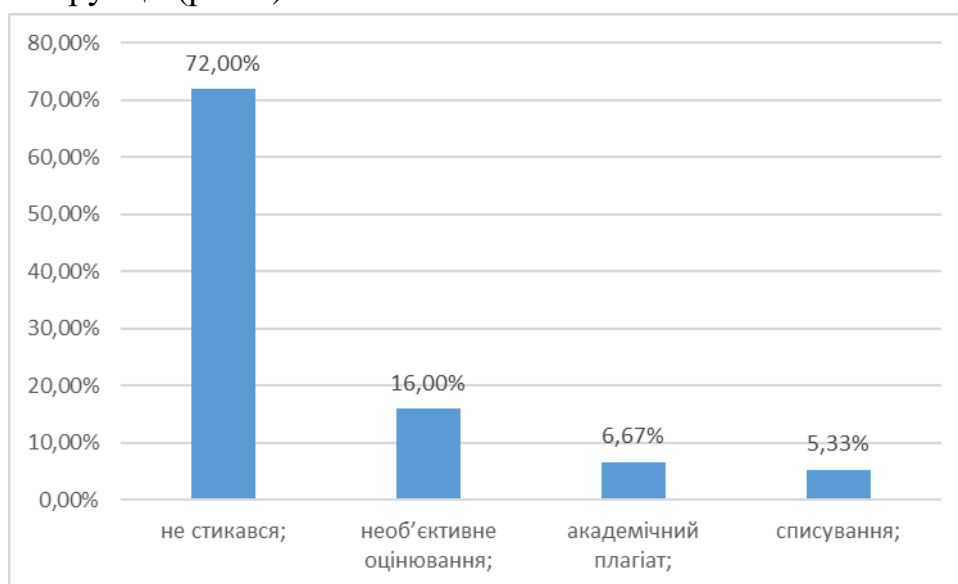

Рис. 9. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися в університеті? (у відсотках)

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що на думку опитуваних студентів 72% із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

Здобувачам було запропоновано визначити з перерахованих варіантів, які санкції щодо студентів можуть бути доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності (рис. 10).

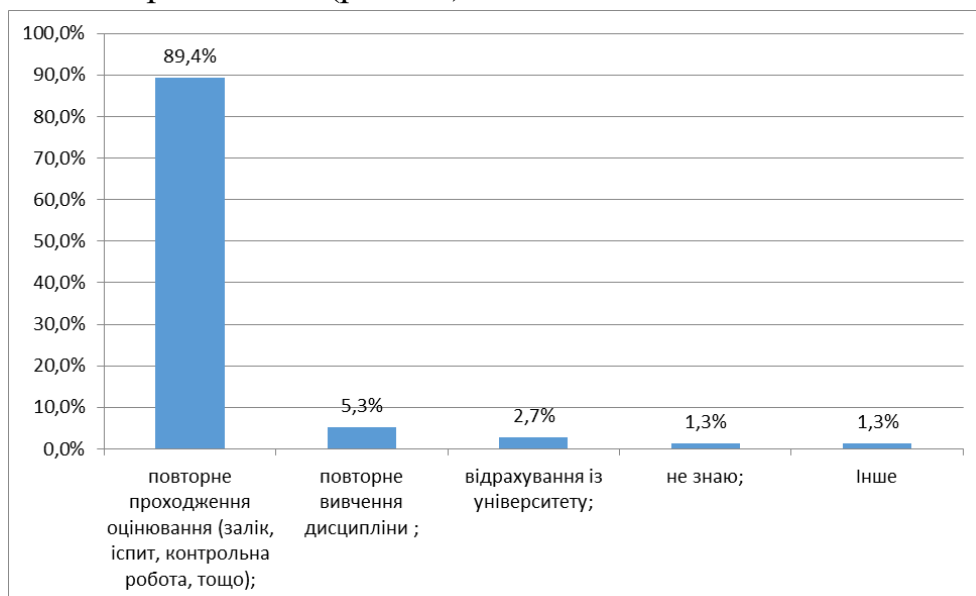

Рис. 10. Які санкції щодо студентів Ви вважаєте доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності? (у відсотках)

Варіант повторного проходження оцінювання (залік, іспит, контрольна робота) отримав найвищий відсоток (89,4%), повторне вивчення дисципліни – 5,3%, відрахування із університету – 2,7%, серед варіантів санкцій був варіант «не знаю» (1,3%) та інший – 1,3%.

Позакласне життя студентів повинне гармонійно єднатися з їхнім зростом в навчальних програмах університету. Воно не менш важливе для формування зрілої та цілісної особистості, готової стати лідером у кожній сфері життя. Інтелектуальне збагачення супроводжується персональною, духовною та соціальною трансформацією, забезпечення якої і є завданням Університету.

Отже, було важливим опитування серед здобувачів вищої освіти щодо їхніх потреб та інтересів. По результатам анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги задовольняють більшість студентів, особливо високий відсоток належить закладові громадського харчування – університетській столовій 40%. Узагальнені результати відображені на рис.11 та рис.12.

При проведенні анкетування також досліджувалась наявність процесів, що підтримують студентів під час навчального процесу, якщо у них виникають значні труднощі. 32% респондентів важко було відповісти на питання «Яким

чином Вам надається соціальна підтримка?», можливо по причині відсутності відповідних проблем чи необізнаності у наявності такої підтримки.

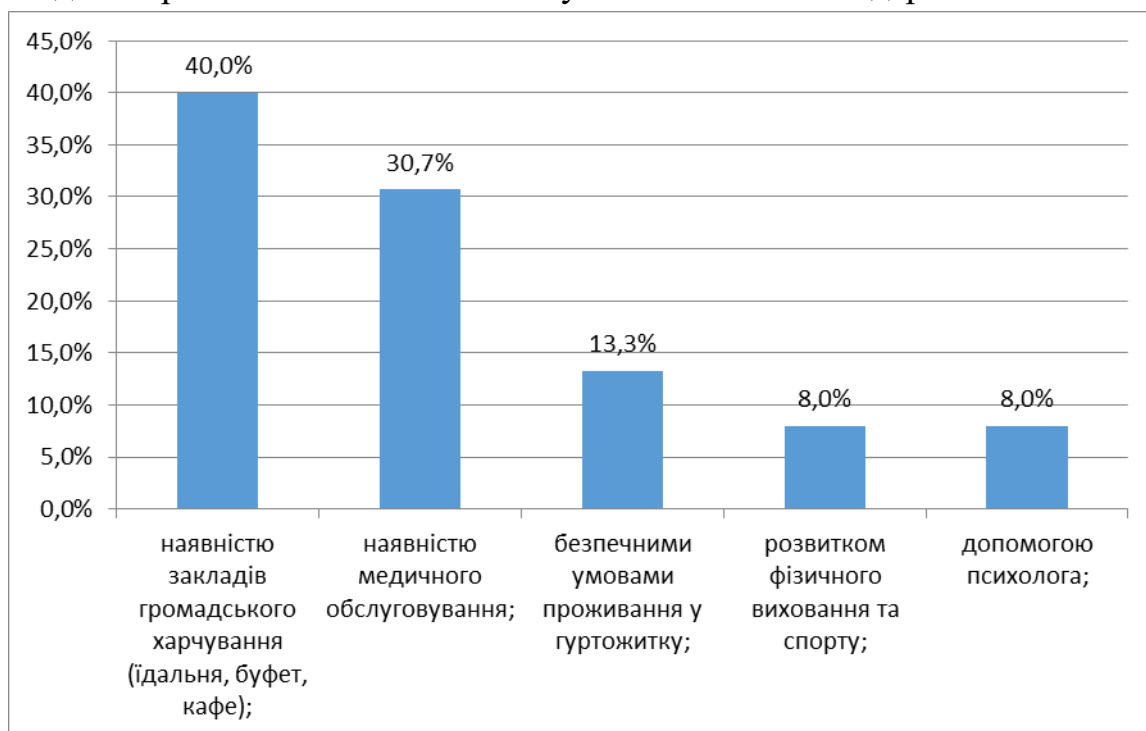

Рис. 11. Яким чином університет забезпечує безпечність освітнього середовища для Вашого життя та здоров'я? (у відсотках)

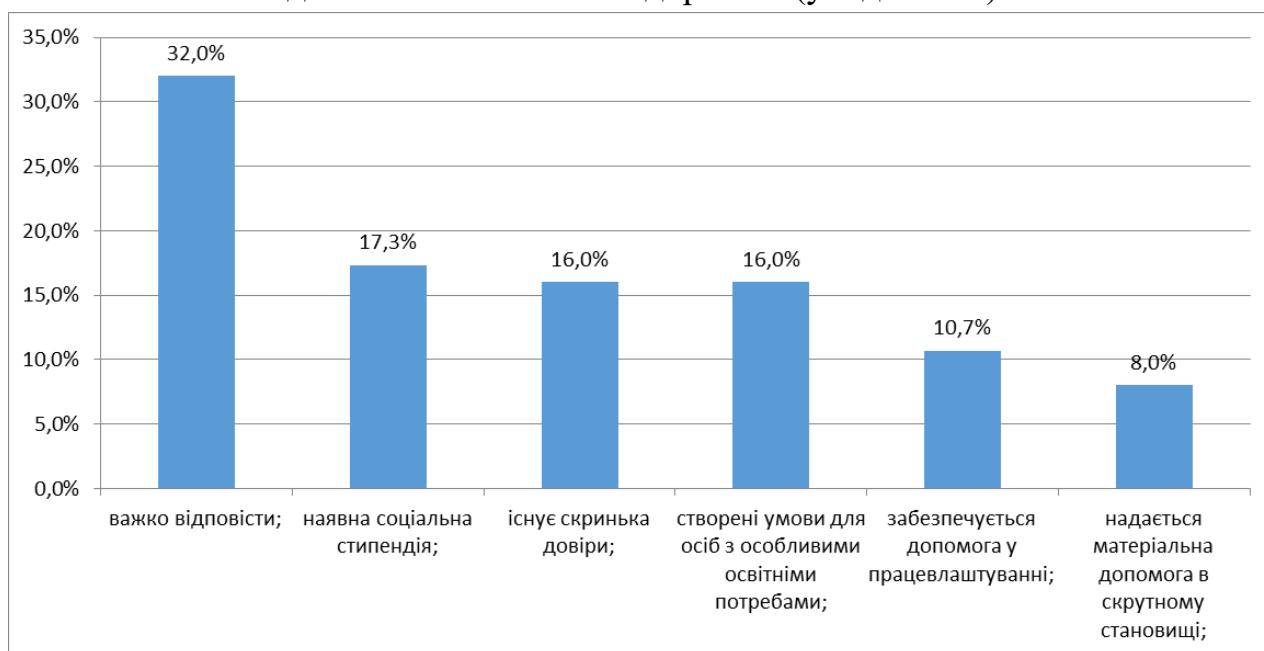

Рис. 12. Яким чином Вам надається соціальна підтримка? (у відсотках)

80% опитуваних здобувачів задоволені рівнем організації студентського самоврядування в Уманському НУС, 17,33% – задоволені частково та незадоволені – 2,67%. Відповідно багато студентів приймають активну участь (34,67%) у заходах, які проводяться студентським самоврядуванням, 48% – задіяні в таких заходах по мірі своїх можливостей, 17,33% – участі не приймають.

Жоден із опитуваних здобувач спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» не брали участь у програмах міжнародної академічної мобільності. З перерахованих проблем, які виникають при бажанні прийняти участь у міжнародному обміні чи стажуванні здобувачі 26,67% визначили незначну кількість місць за програмами міжнародної академічної мобільності та 73,33% – недостатню пропозицію закордонних вузів-партнерів (рис.13).

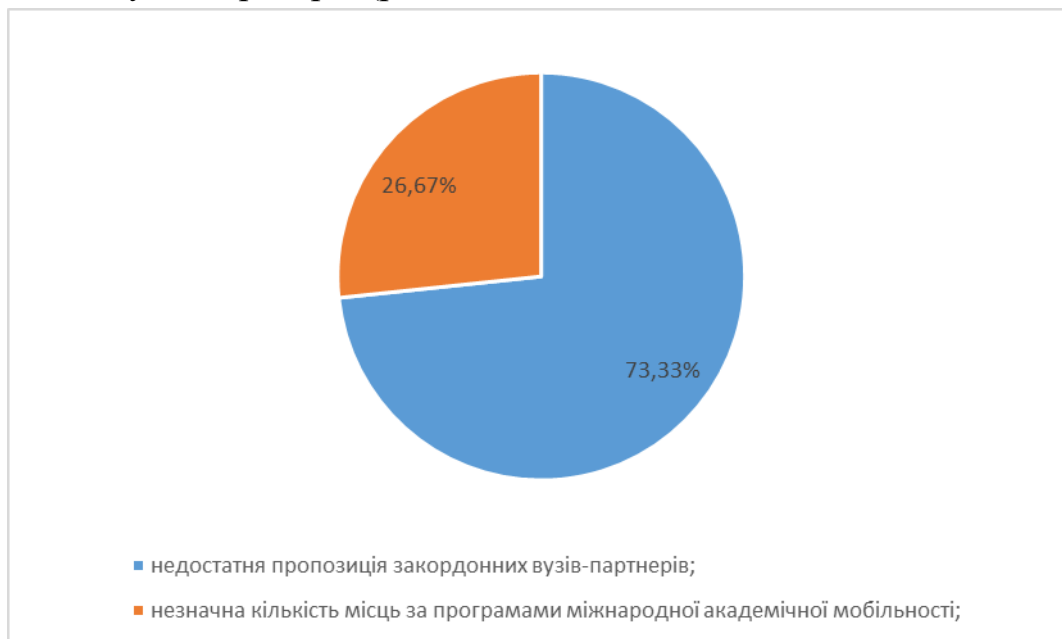

Рис. 13. Які проблеми виникають за умови участі у програмах міжнародної академічної мобільності?

Варто пам'ятати той факт, що задоволеність студентів якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітньо-професійної програми, зокрема, є основним фактором.

На питання «Що, на Вашу думку, слід змінити в освітньо-професійній програмі для Вашої спеціальності?» 34 студентів (45,3%) із загальної кількості опитуваних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, важко відповісти 14 особам (18,7%). Інша частина – 27 осіб (36,1%) – мала пропозиції і зауваження. Отримані відповіді розподіляються за наступними проблемами:

1. Збільшити кількість практичних занять – 8 осіб (10,7%)
2. Видалити дисципліни, які не відповідають спеціальності – 6 осіб (8,0%)
3. Більше практичної підготовки на підприємствах ІТ-галузі – 5 осіб (6,7%)
4. Більше предметів зі спеціальності – 3 особи (4,0%)
5. Інше – 3 особи (4,0%)
6. Додати більше вибіркових дисциплін – 2 осіб (2,7%)

Результати цього анкетування дозволяють керівництву факультету більш раціонально підійти до питань удосконалення освітнього процесу.

Висновки

1. Таким чином, зважаючи на усе вищезазначене, можна зробити загальний висновок – освітні послуги надаються Уманським НУС на достатньому рівні і задовольняють більшість студентів спеціальності 122 «Комп'ютерні науки». 86 % студентів високо та достатньо оцінили якість освітніх послуг, 10% – задовільно та 1% - незадовільно.

78,67% учасників опитування задоволені тим, що навчаються на обраній спеціальності, 20% здобувачів частково задоволені та 1,33% – незадоволені.

Завдання колективу факультету та Університету загалом – підтримувати таку оцінку якості освітніх послуг, вдосконалювати та розширювати їх спектр.

2. 92% респондентів знають про основний документ, який регламентує процес їх навчання, та 93% – ознайомлені з цілями та змістом освітньої програми, що говорить про високий рівень інформаційної прозорості, що знаходиться у відкритому доступі.

3. Серед проблем, які найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних є особиста неорганізованість (30,67% опитаних), необхідність поєднання роботи і навчання (17,33% опитаних) та незручний розклад (17,33% опитаних).

4. 84% опитуваних вважають чинну систему оцінювання результатів навчання студентів в університеті об'єктивною, 12% – частково об'єктивною та 4% – необ'єктивною.

Результати анкетування підтверджують необхідність подальшої роботи щодо забезпечення надійності проведення оцінювання відповідно до установлених закладом процедур. Необхідно контролювати, щоб оцінювання дозволяло продемонструвати здобувачам вищої освіти міру, в якій було досягнуто очікуваних результатів навчання.

5. Так як структура освітньої програми передбачає індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін, 60% опитуваних підтвердили можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для їх подальшого вивчення, 32% – не знають, що в університеті існує така можливість та 8% – не мають можливості вибору дисциплін.

6. Опитування здобувачів показує достатній рівень обсягу практичної підготовки 69,33%, частково задоволені обсягом практики 26,67% опитуваних, та 4% вважають, що практики зі спеціальності замало.

7. Університет приділяє велику увагу якості навчальних ресурсів та відповідає за забезпечення ефективної та безперебійної роботи комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів Уманського НУС та їх розвиток до вимог користувачів. Переважна більшість опитаних 74,67% відповіли ствердно щодо доступності підручників, методичних вказівок, лекцій, 24% – вказують на часткову доступність, 1 особі (1,33%) важко відповісти.

Більшість опитаних 94,67% задоволені комп'ютерним забезпеченням освітнього процесу, не в повній мірі задоволені – 5,33%.

8. Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Популяризація академічної доброчесності ведеться через роз'яснювальну роботу серед студентів та викладачів – 37,4% опитаних, важко відповісти – 25,3%, з Кодексу академічної доброчесності – 20%, проведення семінарів-тренінгів – 17,3%.

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що на думку опитуваних студентів, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної доброчесності. 72% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

9. Важливим було опитування серед здобувачів вищої освіти щодо їхніх потреб та інтересів. По результатам анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються на високому рівні і задовольняють більшість студентів.

9. Дані аналізу щодо задоволеності студентами якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітньо-професійної програми "Комп'ютерні науки" свідчать про те, що 45,3% відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, 18,7% опитаних важко відповісти, а інша частина (36,1%) мала пропозиції і зауваження (збільшити кількість практичних занять, видалити дисципліни, які не відповідають спеціальності, більше практичної підготовки на підприємствах ІТ-галузі, більше предметів зі спеціальності, додати більше вибіркових дисциплін, інше).

Результати цього анкетування дозволяють керівництву факультету і Університету більш раціонально підійти до питань удосконалення освітнього процесу.

Рекомендації

З метою удосконалення та покращення освітніх послуг за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки», які надає Університет пропонується вжити наступних заходів:

1. Проводити опитування студентів щодо задоволеності освітньо-професійними програмами та якістю освітніх послуг щорічно. Відстежувати позитивну динаміку та виявляти слабкі чи проблемні зони з метою вжиття своєчасних заходів. Забезпечити більшу кількість респондентів для проведення аналізу отриманих результатів з дотриманням належних критеріїв репрезентативності.

2. Викладачам, завідувачу кафедри інформаційних технологій слід приділити більше уваги формуванню у студентів розуміння цілей їх професійного розвитку. Своєчасно знайомити з цілями та змістом освітньо-професійних програм.

3. Розробка та запровадження комплексу заходів щодо підвищення якості навчального процесу:

- удосконалення підготовки навчально-методичних матеріалів;
- підвищення якості проведення всіх видів занять зі студентами;
- удосконалення системи підвищення кваліфікації та атестації науково-педагогічних працівників.

4. Підвищення якості проведення всіх видів занять зі студентами:

- суттєве збільшення кількості занять та їх тематики, що проводяться на базах практики або на підприємствах, установах, організаціях;
- урізноманітнення форм проведення занять; обов'язкове включення різних форм проведення занять в навчальні програми;
- максимальне закріплення студентів на робочих місцях бази практики та їх реальна участь у виконанні завдань.

5. Науково-педагогічним працівникам необхідно активізувати науково-дослідну діяльність майбутніх спеціалістів шляхом стимулювання їх до самоосвіти, застосування в освітньому процесі результатів наукової роботи, спільної публікаційної активності тощо.

6. Студенти є повноцінними учасниками освітнього процесу, тож вони мають право впливати на його організацію, одним із аспектів якої мають стати вибіркові дисципліни. Організація спільних презентацій вибіркового дисциплін для студентів призведе до збільшення обсягу доступної та зрозумілої інформації про вибірковий курс, сприятиме більш ймовірному обранню дисциплін найбільш умотивованими студентами.

Проводити моніторинг якості організації вибору навчальних дисциплін вільного вибору студента щорічно. Також серед пропозицій студентів щодо переліку дисциплін циклу загальної підготовки є пропозиція щодо збільшення кількості дисциплін практичного спрямування та їх обсягу. Науково-педагогічним працівникам при формуванні пропозицій до переліку дисциплін вільного вибору студента, по можливості, необхідно врахувати побажання студентів.

7. Викладачам навчальних дисциплін акцентувати увагу студентів на практичний аспект професійної підготовки. Своєчасно повідомляти студентів щодо запланованих заходів.

Підвищення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти:

- поглиблення процесів взаємодії з підприємствами, установами, організаціями;

- встановлення довгострокових зв'язків із установами, великими компаніями щодо закріплення баз практик і цільової підготовки студентів;
- узгодження із роботодавцями обсягу теоретичних знань та практичних навичок, які бажано включати до навчальних планів та програм;
- розширення обсягів проведення практичних занять в цих установах та компаніях із залученням до навчального процесу їх працівників.